

Opsamling fra

Temadag i ESB-netværket, torsdag 9. november 2017

på Syddansk Erhvervsskoles Skolehjem og kursuscenter, Blangstedgårdsvej 1B, 5220 Odense SØ

1. Velkomst ^{v/}Ebbe S. Hargbøl (ESH), ESB-sekretariatet

- ESH bød velkommen til temadagen, hvor kvalitetsarbejdet i de gymnasiale uddannelser er på dagsordenen. Herefter en kort gennemgang af dagens program.
 - Tidspunktet for målingen af ETU på gymnasierne er endnu ikke fastlagt, men forventningen er, at skolerne vil skulle gennemføre målingen i slutningen af indeværende kalenderår eller i starten af 2018. Det anbefales, at I tager dette i betragtning, når I overvejer at gennemføre trivselsmålinger i indeværende skoleår. (Fra orienteringsbrev nr.10. Gymnasiereformen)

2. Kravene til kvalitetsarbejdet, og hvordan nogle af temaerne i gymnasiereformen kan være med til at styrke kvaliteten i uddannelsen. Oplæg ^{v/}læringskonsulent Trine Rhein-Knudsen (TRK), STUK

- TRK er læringskonsulent i STUK – og har tidligere arbejdet på VUC-området og senere på STX-området. TRK er optaget af at understøtte skolerne med kvalitetsudviklingen i forhold til reformen.
- Der foregår allerede rigtig meget kvalitetsudvikling på skolerne, og udgangspunktet for dagens oplæg er intentionerne i gymnasiereformen.
- **Lovens intentioner** (loven er fra december 2017 (par. 71 og 28). Bekendtgørelsen par. 59-63 (kapitel 10) samt par. 19 er fra maj 2017. Loven er den skolerne skal forholde sig til og bekendtgørelsen giver ministeren beføjelser).
 - Styrkelse af fagligheden – eleverne skal være dygtigere.
 - Dannelse gennem faglig bredde og dybde og gennem fagligt samspil. Der fokuseres på viden og kundskaber, som danner grundlag for udvikling af dannelse.
 - Løbende evaluering med stærkt fokus på elevernes læring.
 - Undervisningsbegreb – herunder undervisningstid og fordybelsestid.
 - Særlige fokuspunkter på matematik, naturvidenskab og sprog (det er et stort ønske fra forligskredsen).
 - Afklaring - der er fokus på, at eleverne bliver mere afklaret, da det giver mere målrettede elever. Der skal være fokus på den enkelte elev, og eleven skal hurtigere igennem uddannelsessystemet.
 - Forskningsinspiration og datainddragelse.
 - Forenkling af regelkomplekset.
- **Fokus på faglighed og dannelse** – merkantil, erhvervsrettet, digital, almen dannelse – dannelsen sker i den enkelte elev, som en proces ift. hvad eleven møder på sin vej igennem både uddannelsen og hverdagen.
 - I erhvervsskolereformen er der ikke på samme måde fokus på elevernes dannelse, men at eleverne skal være fagligt dygtige.
- **Kvalitetssystem** – vejledningen (§10) til kvalitetssikring er på vej. Der er ikke en specifik model/metode for, hvordan kvalitetssystemet skal være – men der skal være en defineret procedure i en samlet systematik, og institutionen skal anvende samme system for alle uddannelser / enkeltfag.

- Kvalitetssystemet skal give et bud på, hvor skolen vil hen, og hvilke udfordringer den har, og hvordan den vil arbejde med problemstillingen.
- Vigtigt at inddrage ledelse/medarbejder, elever/kursister.

- **Selvevaluering – systematisk** indsamling af information på alle niveauer og viden om undervisningen og dens rammer. Afdækning af potentialer for forbedringer. Der skal være en årlig selvevaluering (nyt ift. tidligere), drøftes med bestyrelsen på baggrund af skriftligt materiale, og selvevalueringen skal offentliggøres på institutionens hjemmesider.
- **Opfølgingsplan** – er typisk et skema, som udarbejdes på baggrund af selvevalueringen. Opfølgingsplanen skal præcisere ændringsbehov, tiltag og fortsatte/nye operationelle kvalitetsmål. Opfølgingsplanen udarbejdes årligt, drøftes i bestyrelsen og offentliggøres på institutionens hjemmeside.
- **Trivselsmålinger** – fra og med 2017/18 skal alle gymnasiale uddannelser gennemføre en fælles årlig trivselsmåling med henblik på at forbedre elevernes trivsel og læringsmiljøet på skolen. Data skal indsendes senest 1 uge efter målingens gennemførelse via STILs webservice.
- **Inddragelse** - der er en forventning om en åben og gennemsigtig proces, og at alle inddrages i kvalitetsudviklingsprocessen, således at teams, faggrupper, udvalg, enkeltpersoner: herunder MUS og GRUS samt samarbejdsudvalg og elevråd involveres.
- **Mål** - skolens egne mål – målene kan konkretisere de uddannelses- og institutionspolitiske mål, herunder de retningsgivende mål bla. Gymnasieskolerne skal udfordre eleverne. Alle mål skal efterstræbe en positiv udvikling – og skolerne skal overveje, hvor langt målene skal strække.
- **Evaluering, feedback og progression** – inddragelse, systematisk, mål for egen læring, selvevaluering og refleksion, tydelige mål og tydelig progression
- **Timepulje** Timepuljen skal opfyldes for at eleverne bliver fagligt styrket individuelt. Den enkelte elev skal udfordres, der hvor eleven er.
- **Formålsparagraf** – se TRKs præsentation (vedhæftet).
- **Dataanvendelse, hvordan og hvorfor** – data er både kvantitative og kvalitative indikatorer, som kan give os viden om eleverne, og sætte fokus på forhold vi ikke lige umiddelbart kan se. Data er et middel – ikke et mål.
- **Deltagerne diskuterede i grupper – nedenstående spørgsmål:**
 1. Hvilke strukturer på skolen kan bedst understøtte kvalitetsarbejdet? (fx faggrupper, team, professionelle læringsfællesskaber, faste udvalg, samarbejdsorganer)
 2. Hvordan kan man beskrive begrebet *kvalitet* i de gymnasiale uddannelser?
 3. Hvor hyppigt og på hvilken måde indgår konkrete data i skolens drøftelse af undervisningens kvalitet og skolens kvalitetsarbejde i øvrigt?
 4. Hvilken rolle kan en skoles bestyrelse konkret spille i forhold til kvalitetssystemets selvevaluering og opfølgingsplan?

Gruppernes tilbagemeldingerne:

- Der kan være udfordringer i at få åbnet døre til gymnasieklasserummet. Der er en anden kultur både ift. undervisningsevaluering og kvalitet på gymnasieområdet end på EUD.
- Det opleves, som om at gymnasierne ønsker at gøre "tingene" på deres egen måde.
- Gymnasierne får et behov for at ændre tilgangen til arbejdet med kvalitet/evaluering.

- Lærerne har behov for en pædagogisk ledelse som er tæt på, og som er ”med helt ude i undervisningen”. Der er nogle steder mangel på den pædagogiske ledelse.
- Der er mange traditioner på gymnasierne/VUC’erne.
- Kan man dokumentere kvaliteten af den gode undervisning – og hvilke kriterier stilles der op – og er det lærerens opgave. Lærerne oplever ofte, at kvalitetsarbejdet er noget udefrakommende – og vil i stedet hellere drøfte didaktik.
- Portfolio kan være et redskab til at drøfte elevens kvalitet i uddannelsen. Herning HF & VUC bruger værktøjet OneNote, som opgør personlige og faglige mål for den enkelte elev.
- Den professionelle medarbejder – man bliver klar på, hvad ens rolle er.
- Det bliver langstrakte processer, i forhold til hvad er det vi vil – og hvor skal vi hen.

3. Elevtrivsel i gymnasiet. Hvad influerer på elevernes trivsel og hvad kan vi gøre for at forbedre den”. Oplæg m. efterfølgende diskussion v/områdechef Camilla Hutters, EVA

- Hvad er elevtrivsel i gymnasiesammenhænge? Det er ikke entydigt, og derfor er det vigtigt at få gjort det operationelt, og få gjort klart hvilke processer, der kan skabe elevtrivsel.
- Det er vigtigt at have øje for de elever, som ikke er top-tunede i gymnasiet, da nogle elever oplever, at det er et stort pres at gå i gymnasiet.
- **Nye initiativer:**
 - Skolen skal stille støtte og vejledning til rådighed for elever, der ikke trives eller er truet af frafald.
- **Elevtrivsel i skolesammenhænge**
 - Trivsel kan oversættes med velbefindende, der giver den enkelte overskud, gåpåmod, handlekraft og glæde ved livet.
 - Mange faktorer har indflydelse på om elever trives.
 - Det er vanskeligt at lave et klart skel mellem trivsel og undervisningsmiljø.
 - Trivsel skal operationaliseres for at kunne undersøges og måles.
 - Studiemiljørådgiver er en ”støtteperson/socialrådgiver”, som kan hjælpe eleven med livets forskellige problemstillinger.
 - Elevtrivsel er blandt andet at trives med sig selv, andre elever, med lærerne og med skolearbejde og skolegang (se Camilla Hutters *Bud på indikatorer*) (vedhæftet)
 - Skolerne skal tale med eleverne om, hvad der er svære elementer i livet, og eleverne skal rustes til livet.
 - De sociale og personlige kompetencer er vigtige elementer i forhold til elevens faglige udvikling.
- **Processer at arbejde med** - der er et overvældende valg af valg – eleverne har mange valg at træffe – dels om uddannelse, fremtidsplaner, venner, kæreste, holdninger og identitet. Uddannelsesvalget opleves som et af de væsentligste valg. Der er krav fra samfundet om at træffe det rette valg og træffe det hurtigt, og mange elever oplever at stå alene med deres valg.
- **Gymnasieelevers trivsel** – er lavere end andre aldersgrupper i DK og er lavere end unge i en del andre lande. Har været faldende over tid. 39% føler sig stressede heraf 12% hver dag. 6% føler sig tit eller altid ensomme. Trivslen er lavere hos uddannelsesfremmede familier, og hos elever som har overvejet at droppe ud fra gymnasiet. Desuden er trivslen lavere hos piger end hos drenge.

- **Præstationspres og karakterræs** – fokus på karakterer er blevet større. Der er store forventninger fra forældre og eleven selv ift. at klare sig godt i skolen. Karakterer gives som pejlemærker for elevens præstation. Det er måske et ensidigt præstationsfokus, som kan stå i vejen for faglig udvikling – man risikerer at skabe en u hensigtsmæssig klasserumskultur. Karakterer opleves som vurdering af én som person, og er med til at være identitetskabende.
- **Svært at prioritere og balancere det gode ungdomsliv** – der er fokus på at klare sig godt på alle fronter, faglige og sociale krav konkurrerer om den unges tid og energi. Faglige vanskeligheder kan svække den sociale trivsel. I en ”perfekthetskultur” vendes problemer indad.
- **Hvad kan stresse i gymnasiet** – der er meget der skal planlægges, og eleverne skal lære at prioritere opgaver/lektier i stedet for at lave overspringshandlinger.
- **Hvad kan man gøre for at styrke trivslen** – der skal være fokus på at skabe gode læringsfællesskaber og et godt læringsmiljø – og her har lærerne en stor rolle. Der skal også være fokus på feedback og på at skabe en god læringskultur og en sammenhængende og koordineret ramme omkring undervisningen. Desuden skal eleverne hjælpes med at udvikle gode studie- og balanceringsstrategier samt opmærksomhed og hjælp til elever med trivselsproblemer. Være opmærksom på de ”tegn” der viser sig hen af vejen hos den enkelte elev og spørge ind til eleven.
- **Kommende EVA-undersøgelser:**
 - Elevtrivsel på de gymnasiale uddannelser (foråret 2018).
 - Kortlægning af indsatser for psykisk sårbare på ungdomsuddannelserne.

Kommentarer fra deltagerne:

- Hvor meget skal skolerne ”blande sig” i elevens liv? Det er et interessant og relevant spørgsmål?
- Studiemiljørådgiver er en ”støtteperson/socialrådgiver”, som interesserer sig for alle faktorer i elevens liv, og som kan hjælpe eleverne på vej.
- Nogle gymnasier deltager i et forsøg om karakterfrie klasser. Det betyder at skolerne skal være meget skarpere på evaluering.
- Kædeansvar/garantiskole mellem kommuner/skoler
- Være opmærksomme på at klæde underviserne på ift. coachingstrategier, opbygning af selvværd mv. i form af kurser og sidemandsoplæring.
 - Det er en god ide at ansætte ressourcepersoner.

4. **Data og dannelse. Det problematiske forhold mellem data og dannelse, der splitter uddannelsesverdenen og aktørerne på institutionerne.** Oplæg ^{v/}forsker og lektor Niels Bjerre Tange, VIA UC
- NBT forsker i etik og dannelse og underviser lærere i, hvordan data skal bruges.
 - Der er et problematisk forhold mellem data og dannelse, som splitter uddannelsesverdenen og aktørerne på institutionerne.
 - Splittelse i spil – i ’80 opstår PISA (OECD), og man finder ud at der kan foretages målinger på forskellige parametre.
 - En dannelsesfløj og en datafløj – det er blevet et ”enten/eller”:
 - Begrebslig positionering
 - Uddannelse – Dannelse
 - Læring – Dannelse

- Mål – formål
- Dikotomisering – spørgsmålet definerer svaret splitning-effekten – efterlader en splittet uddannelsesverden
- **Endelig diagnose – fløjkrigen har fremmanet den forståelse, at uddannelse enten skal baseres** på data eller på dannelse, altså en dikotomisk forståelse – er det korrekt forståelse:
 - Der er en modsætning – men data er ikke problemet.
 - ”The map is not the world”
 - Dialektisk – betyder at reflektere på det modsatte
- **Hvad er dannelse** – at lære og gøre det til sit eget/blive sig selv. Dannelse kan defineres som den enkeltes måde at forholde sig til sig selv, andre og verden.
 - Forholdelsesmåde er ikke den viden og de evner man har, men hvordan jeg forholder mig til mig selv som menneske i verden.
 - Dannelse handler om bevidsthed/værdier, og er indre og usynlig samt i konstant proces.
 - Anerkende begge positioner (dikotomisering/dialektisk).
 - Samspil mellem mål og formål.
 - Fra læringsmålsstyring til formålsstyret, målbevidst, læringsfokuseret.
 - Summativ og formativ evaluering.
 - Emperisk dannelsesforskning.
 - Rammesæt grundlagsdiskussionerne.
 - Mennesket skal blive sig selv.
 - Der er ikke en bestemt ydre adfærd, der er korrekt.
 - Hvordan ved vi at vi lever op til formålet – det kan vi ikke vide evidensbaseret ift. dannelse.
 - Det tostrengede uddannelsessystem – ”det indre og det ydre”.

Referent:

Lajla Pedersen

ESB-sekretariatet

Mobil 25 15 79 09

Mail lajla@projektcare.dk